

Barn- och familjeersättningar har stor betydelse för ekonomin i låginkomstfamiljer

De familjer som har det sämst ställt ekonomiskt får i genomsnitt 39 procent av sin totala hushållsinkomst från barn- och familjeersättningarna. Särskilt betydelsefulla är barnbidraget, bostadsbidraget och underhållsstödet. Beloppen för dessa ersättningar behöver höjas regelbundet för att minska inkomstklyftorna.

Det finns en rad olika offentliga ersättningar riktade till barn och deras vårdnadshavare. Målet med ersättningarna är att bidra till att alla barnfamiljer har en god ekonomisk levnadsstandard, och till att minska de ekonomiska skillnaderna mellan barnfamiljer och hushåll utan barn.

Flera av de familjepolitiska ersättningarna hanteras av Försäkringskassan. Vissa är generella bidrag där en lika stor summa går till alla familjer som uppfyller vissa grundkrav (barnbidrag och flerbarnstillägg). Andra är behovsprövade bidrag som grundar sig i en bedömning av barnets eller den sökandes behov (bostadsbidrag, underhållsstöd och vårdbidrag). Slutligen finns föräldraförsäkringen som framför allt är till för att kompensera förlorad arbetsinkomst (graviditetspenning, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning).

Syftet med den här analysen är att belysa hur barn- och familjeersättningarna påverkar barnfamiljernas ekonomi. Ser det olika ut för familjer med olika sammansättning och ekonomisk standard? Har det förändrats över tid?

Barn- och familjeersättningarna utgör en femtedel av inkomsten för ensamstående flerbarnsföräldrar

Under 2018 utgjordes i genomsnitt knappt en tiondel av barnfamiljernas totala hushållsinkomst av barn- och familjeersättningar. Det är dock stora skillnader beroende på familjens sammansättning. För ensamstående

Korta analyser 2020:1

Försäkringskassan

Avdelningen för analys och prognos

Korta analyser är en rapportserie från Försäkringskassan som presenterar aktuell statistik och analys i ett kort format. I slutet av rapporten finns länkar om du vill läsa mer.

FK-nr: 116-19

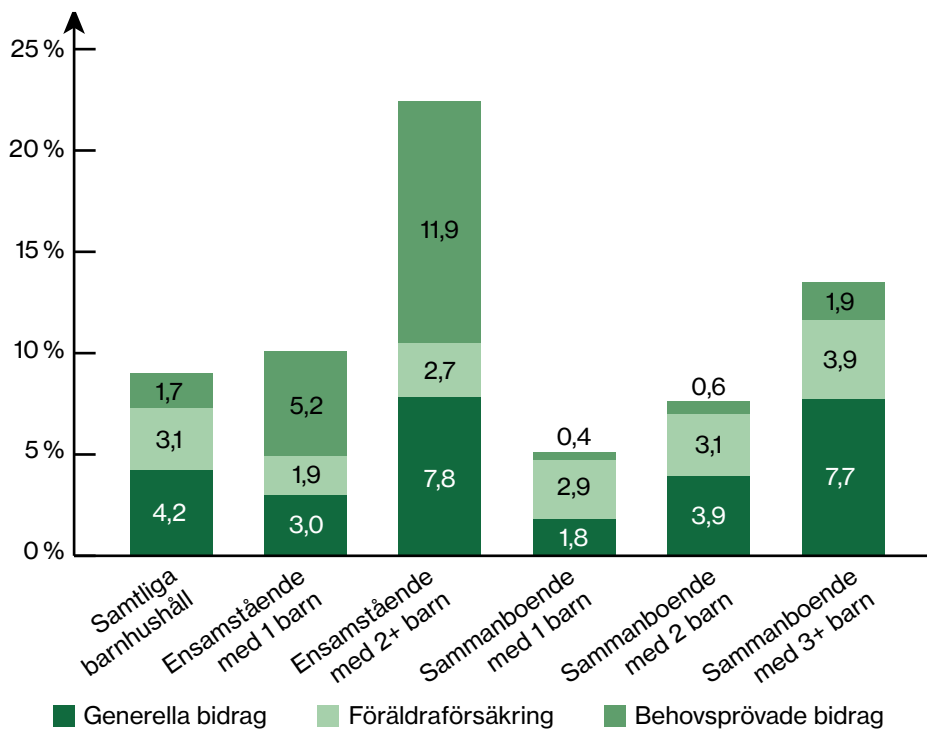

Hushållsinkomst

Med hushållsinkomst avses i den här analysen disponibel hushållsinkomst per konsumtionsenhet. Den disponibla inkomsten är den inkomst ett hushåll kan använda till konsumtion och sparande, efter skatt. I den disponibla inkomsten ingår både arbetsinkomsten och inkomst från offentliga transfereringar, såsom barn- och familjeersättningarna. Till offentliga transfereringar hör även exempelvis sjukpenning, arbetslöshetsersättning och försörjningsstöd. Den disponibla inkomsten justeras för försörjningsbördan med hjälp av SCB:s konsumtionsviktsskala. Det gör att det går att jämföra hushåll med olika sammansättning.

föräldrar med två eller fler barn kom i genomsnitt 22 procent av hushållsinkomsten från dessa ersättningar. Det finns också stora skillnader mellan ensamstående mammor och pappor, ensamstående mammor med två eller flera barn fick i genomsnitt 27 procent av sin hushållsinkomst från barn- och familjeersättningarna, medan motsvarande bland ensamstående pappor var 12 procent. Ensamstående pappor med två eller flera barn är dock en relativt sett liten grupp, de utgör knappt 2 procent av barnhushållen. En viktig förklaring till att barn- och familjeersättningar är mer betydelsefulla för ensamstående föräldrar är att de ofta har lägre arbetsinkomster och högre försörjningsbördan än hushåll med två sammanboende vuxna. När hushållet har låg arbetsinkomst så spelar barn- och familjeersättningarna en större roll för hushållets sammanlagda inkomst.

Barn- och familjeersättningarnas genomsnittliga andel av disponibel hushållsinkomst i olika typer av barnhushåll. Individier 0–64 år, 2018

Barn- och familjeersättningar

Generella bidrag innefattar barnbidrag och flerbarnstillägg. Föräldraförsäkring innefattar graviditetspenning, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Behovsprövade bidrag innefattar underhållstöd, bostadsbidrag och vårdbidrag.

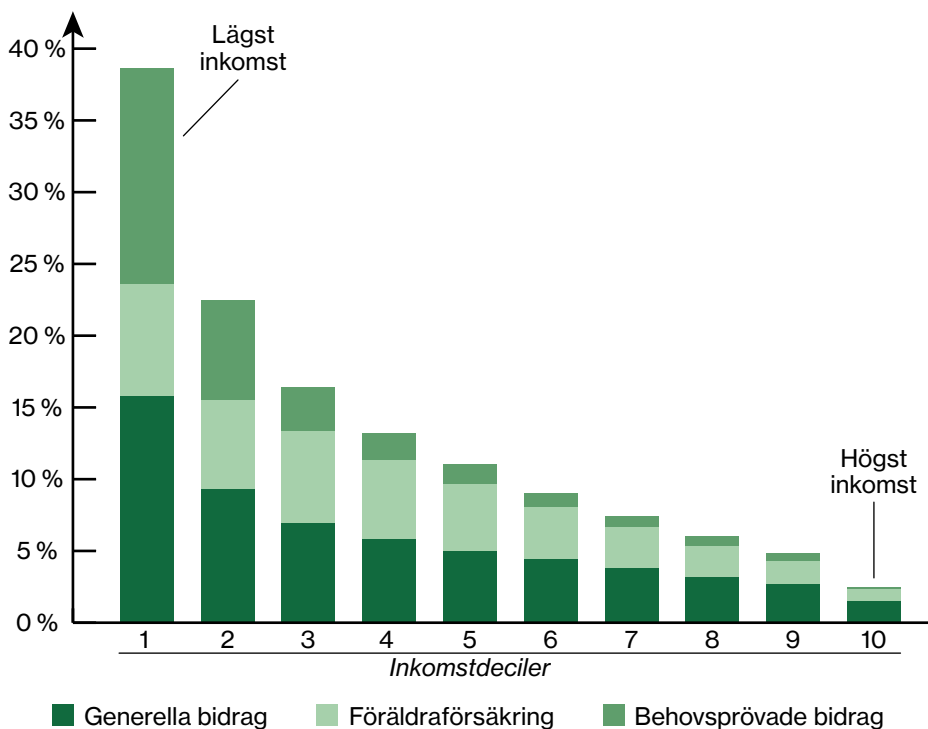
” Barn- och familjeersättningar utgör i genomsnitt 39 procent av hushållsinkomsten i barnhushållen med de allra lägsta inkomsterna

Låga inkomster innebär att barn- och familjeersättningarna blir en viktig inkomstkälla

För den tiondel av barnhushållen med lägst inkomster utgör barn- och familjeersättningar i genomsnitt 39 procent av hushållsinkomsten, medan den endast bidrar med 2 procent för den tiondel med högst inkomster. Olika typer av ersättningar är också olika betydelsefulla för olika inkomstgrupper. De behovsprövade och generella bidragen är viktiga för den tiondel av barnhushållen med lägst inkomst; de bidrar med i genomsnitt 15 respektive 16 procent av hushållsinkomsten. Motsvarande i decil 2, dvs den tiondel med näst lägst inkomst, är 7 och 9 procent.

Föräldraförsäkringens andel av inkomsten är mer jämnt fördelad än de generella och behovsprövade bidragen och utgör mellan 6 och 8 procent av hushållsinkomsten i de fyra lägsta inkomstgrupperna.

Barn- och familjeersättningarnas genomsnittliga andel av disponibel hushållsinkomst per konsumtionsenhet i barnhushåll efter deciler av disponibel inkomst. Individer 0–64 år, 2018

Deciler

Barnhushållen har delats upp i tiondelar efter deras inkomst, dvs. den tiondel av barnhushållen med lägst inkomster utgör decil 1 och den tiondel med högst inkomster bildar decil 10. Decil 1 innefattar hushåll vars disponibla hushållsinkomst per konsumtionsenhet var lägre än 126 300 kronor 2018. Decil 10 innefattar den tiondel av hushållen vars disponibla hushållsinkomst per konsumtionsenhet 2018 var 402 300 kronor eller högre.

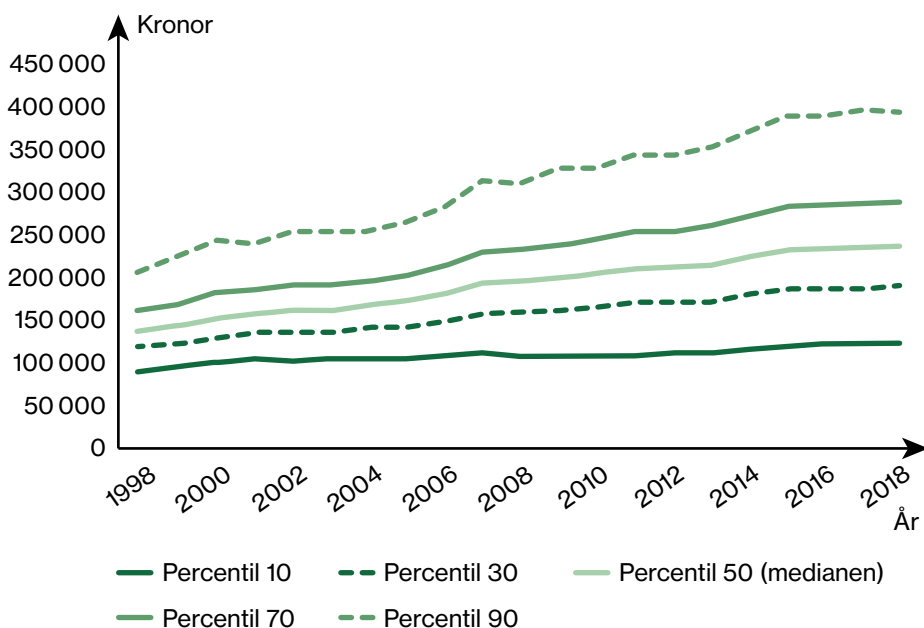
Barn- och familjeersättningarnas bidrag till hushållsinkomsten har minskat under 2000-talet

Under den senaste 20-årsperioden har barn- och familjeersättningarna bidragit med en allt mindre del av hushållens inkomster. För ensamstående med två eller fler barn har familjeförmånernas andel av inkomsten sjunkit från 38 till 22 procent av inkomsten mellan 1998 och 2018. Det kan jämföras med sammanboende med ett barn där andelen gått från 6 till 5 procent under samma tidsperiod.

Framför allt är det de behovsprövade och generella bidragen som kommit att utgöra en allt mindre andel av inkomsten. En förklaring till de behovsprövade och generella bidragens minskande del av inkomsten är att huvuddelen av dessa bidrag har en fast ersättningsnivå som bara kan ändras genom politiska beslut. Föräldraförsäkringen baseras för de flesta i stället på tidigare arbetsinkomster, genom att de baseras på den så kallade sjukpenninggrundande inkomsten. Undantaget är föräldrapenning på grundnivå och lägstanivådagrar, som också har en fast ersättningsnivå. De senaste 20 åren har barnhushållens totala inkomster ökat. Även låginkomsthushåll har fått det bättre. Det märks genom att den 10:e percentilen för hushållsinkomsten har stigit, vilket är den inkomst som en

tiondel av barnhushållen tjänare mindre än. Men inkomsterna har ökat mer i hushåll med höga inkomster, vilket märks genom att den 90:e percentilen ökar mer under samma tidsperiod. Det här har lett till ökade ekonomiska skillnader bland barnhushållen. För de generella och behovsprövade bidragen har dock ersättningsnivåerna legat still under flera år under 2000-talet. Detta har lett till att dessa bidrags andel av hushållsinkomsten har minskat över tid.

Disponibel hushållsinkomst per konsumtionsenhet i barnhushåll fördelat över percentiler 1998-2018. Individer 0–64 år, 2018 års penningvärde

Percentiler

Percentiler anger det värde som en viss andel av populationen befinner sig under. T.ex. anger den tionde percentilen den inkomstnivå som 10 procent av populationen (den första decilen) har lägre inkomst än. På motsvarande sätt har den tionde decilen en inkomst som överstiger den nittionde percentilen.

Höjningar av ersättningsbeloppen har medfört små effekter för familjerna med de lägsta inkomsterna

Vissa förstärkningar av barn- och familjeersättningarna har genomförts de senaste fem åren. Bostadsbidraget har justerats på olika sätt, underhållsstödet har åldersdifferentierats och höjts i flera steg. Även barnbidraget och flerbarnstillägget har höjts.

Effekten är positiv, men relativt liten, för barnfamiljerna som helhet och även för hushållen med de lägsta inkomsterna. För den tiondel med lägst inkomst har barn- och familjeersättningarnas andel av hushållsinkomsten ökat med 0,1 procentenheter mellan 2014 och 2018. De generella bidragens andel i den lägsta inkomstgruppen har ökat med knappt en procentenhet under samma period och de behovsprövade har minskat med en halv procentenhet. För ensamstående mammor med flera barn har i stället de behovsprövade bidragens andel ökat med drygt en halv procentenhet.

Förändringar inom barn- och familjeersättningarna mellan 2014 och 2018

År	Förändringar i ersättningsnivåer
2014	Tillägget för hemmavarande barn i bostadsbidraget höjs.
2015	Höjt underhållsstöd.
2016	Grundnivån i föräldraförsäkringen höjs.
2017	Flerbarnstillägget för tredje barnet i barnbidraget höjs. Inkomstgränsen för när man kan beviljas bostadsbidrag för barnfamiljer höjs.
2018	Höjt underhållsstöd för barn över 15 år. Höjt barnbidrag. Nytt särskilt bidrag inom bostadsbidrag för barn som bor växelvis. Samtidigt avskaffas underhållsstöd vid växelvist boende.

Regelbundna höjningar av ersättningsnivåerna behövs för att bidragen ska ha fortsatt betydelse

Varför blir de ekonomiska effekterna av höjningarna inte större? En tolkning är att ersättningsnivåerna på övergripande nivå har följt inkomstutvecklingen för den tiondel av hushållen med lägst inkomster. Allt färre hushåll får dessutom underhållsstöd, på grund av att fler gör upp privat om underhållsbidrag i stället. Det innebär att underhållsstödets genomsnittliga andel av hushållsinkomsten på gruppnivå minskar, trots att det inte nödvändigtvis innebär att dessa hushåll har fått det sämre ekonomiskt. För den familj som får underhållsstöd innebär höjningarna de senaste åren dock med stor sannolikhet ett betydelsefullt tillskott till hushållsinkomsten.

Barn- och familjeersättningarna är inte bara en bonus till barnfamiljernas hushållskassa, de är en viktig inkomstkälla för de familjer som har det sämst ställt ekonomiskt. Detta gäller särskilt barnbidraget, bostadsbidraget och underhållsstödet. Utan dem skulle de ekonomiska skillnaderna mellan hushåll med och utan barn vara större. Men även skillnaderna mellan olika barnhushåll. När ersättningsnivåerna behålls oförändrade, som de gjort under flera år på 2000-talet, innebär det också att de behovsprövade och generella bidragens förmåga att nå sina syften minskar. Störst effekt får detta för barnfamiljerna med de lägsta inkomsterna. Många av dessa hushåll får en stor andel av sin hushållsinkomst från olika offentliga transfereringar och har därför inte haft samma inkomstutveckling som i hushåll där huvuddelen av hushållsinkomsten består av arbetsinkomst. Regelbundna höjningar av ersättningsbeloppen behövs om familjeersättningarna ska minska inkomstklyftorna.

” Barn- och familjeersättningarna är inte bara en bonus till barnfamiljernas hushållskassa, de är en viktig inkomstkälla för de familjer som har det sämst ställt ekonomiskt

---

Viktigaste resultaten

- Barn- och familjeersättningar utgör i genomsnitt 39 procent av hushållsinkomsten i barnhushållen med de allra lägsta inkomsterna.
- Barnbidraget, underhållsstödet och bostadsbidraget är extra viktiga för låginkomsthushållen.
- Barn- och familjeersättningarnas bidrag till barnfamiljernas inkomster har minskat under 2000-talet, men höjningar av ersättningsnivåerna under de senaste fem åren har lett till att utvecklingen har stabiliserats.
- Regelbundna höjningar av ersättningsbeloppen behövs för att säkerställa att barn- och familjeersättningarna även i framtiden bidrar till att minska inkomstklyftorna.

Författare

Hanna Hultin
Analytiker, Försäkringskassan

Presstjänst
010-116 98 88

Om analysen

Resultaten baseras på analyser av data från Statistiska Centralbyrån (SCB): Intervjuundersökningen Hushållens ekonomi för åren 1998–2013 och det registerbaserade urvalet STAR för åren 2014–2018. Dessa datakällor har bearbetats med hjälp av SCB:s simuleringsmodell Fördelningsanalytiskt statistiksystem för inkomster och transfereringar (FASIT). Uppgifterna för 2018 har tagits fram genom att information från 2017 skrivs fram med hjälp av FASIT. Uppgifterna 2018 är alltså en prognos och ska därför tolkas med viss försiktighet.

Källor och mer att läsa

Försäkringskassan, [Barnhushållens ekonomi – resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken 2019](#).

För mer information om begreppet disponibel hushållsinkomst per konsumtionsenhet: <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2016/Att-jamfora-inkomster-for-hushall/>

För mer information om decilgrupper och percentiler: <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2012/percentiler- visar-fordelningar/>